

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIO Y REDACCIO
LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIO
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Extranger, 5.

DON ALEJANDRO, DESDE AMÉRICA

«Amigos míos: Otra vez, no dejarse embarcar por ese Sol... con luz de acetileno. Sus maniobras no tienen otro objeto que anularme á mí y proclamarse caudillo. ¡Ojo, ojo y mucho ojo con él!»
(Cablegrama confidencial. Via Puigcerdá.)

HOMES Y MULTITUTS

DIUMENGE.—Ja ha passat la manifestació; ventada de Mars. Era una multitud, era una forsa: vuyt mil, deu mil, dotze mil homes, tot lo més, segons una persona entesa que va cubicar la massa ambulanta, no á la Plassa de Catalunya, ahont es aventurat el compte, sinó á la Ronda de Sant Pere. A Madrid diu que eran quaranta mil darrera del senyor Sol... No regatejem las xifras. Poseuhi als que volgueu: tant se val. En comptant per milers, una manifestació pública ja es importanta. El Sr. Sol ne pot estar content... El Sr. Sol, prou. ¿Y qui més?... Potser el Sr. Sánchez de Toca, monárquich conservador de la extrema dreta.

A Madrid no tenia altre objecte la passejada que protestar contra el govern y á favor del administrador del canal d' Isabel II, posat pel mateix govern, amo del canal, y destituhit perque semblava voler perjudicar á una empresa particular que porta aygua y energia eléctrica á la vila. El Sr. Sánchez de Toca no ha fet absolutament res pera abaratir y sanejar l' aygua que porta 'l canal; no ha afavorit, donchs, gens al poble. El conflicte que li ha fet perdre la direcció del Canal sorgí d' un projecte de fundació d' una cooperativa de propietaris pera treure forsa eléctrica del desnivell de la conducció. Y el poble, consentidor de monopolis que l' afaman, d' infiltracions eclesiásticas y despotismes polítichs y socials que 'l dègradan, ha sortit al carrer pera desagaviar á un senyor milionari, clerical y conservador. ¡Quina llástima!

El Sr. Sol no convidá, certament, al poble, y menos als polítichs radicals á juntárseli en manifestació contra tot el regim imperant corcat y corromput. Convidá á tots els partits, comensant pels carlistas, y á todas las associacions burgesas. Ab qui comptava més era ab els *liberals*, y no 's va perdre per visitas, si no l' han acompanyat els hisendistas dels monopolis, els polítichs de las suspensions de la Constitució y de la Lley de Jurisdiccions, del abandono del poder quan han tingut de defensarlo contra prepotencias facciosas, de la tupinada electoral y de la organizació caciquista més perfeccionada que hi ha hagut á Espanya. El poble l' ha seguit per las avingudas del Prado, y no l' han seguit més que dos diputats de Madrid, perque tots els altres son monárquichs.

La manifestació de la incoherencia ha repercutit aquí més embolicada. ¿Qué volia la multitud, en la que hi havia poble, veritable poble, seguint al senyor Giner de los Ríos, que vingué expressament de Madrid pera guiarlo? Misteri. Seguía al Sr. Giner de los Ríos per la Ronda, pel Saló de Sant Joan, pel Parch, fins á la estatua d' en Prim. Y entorn del monument, pera donar un sentit á la manifestació, se dedicá un recort al valent militar, monárquich

impenitent, que ofegá á la República naixenta filla de la petita revolució de Setembre, reduhida per ell á la substitució de monarquías.

Si era qüestió de serveys municipals podían haverho explicat, trayent una lliadó del cas de Madrid y aplicantho á Barcelona. A l' estat major dels manifestants hi havia perits en serveys dels Ajuntaments: hi havia regidors d' ara; y altres que n' han sigut, com el Sr. Buxó, el Sr. Mir y Miró, el Sr. Vinaixa, que podia aportar els exemples de Valencia... Res d' aixó. Responent á la convocatoria del Sr. Sol, manifestava el poble de Barcelona l' adhesió al milionari clerical Sr. Sánchez de Toca.

¡Pobret poble nostre malalt, estragat! ¡Cóm el compadeixo de cor, veyentlo en mans de curanderos, incapacitat de la reacció vital que li tornaria la salut y alegría! Passavan, com els cegos d' una estampa del admirable japonés Hokusai, qu' are m' estich mirant. Son onze agafats l' un al altre per la roba, y ficats al aygua fins al cap d' amunt de las cuixas nús. Atravessan á peu la corrent adversa del riu, mitj ajupits demunt dels bastons que 'ls sustentan. Al devant n' hi va un, el més resolut, que 'ls guía y es tan cego com ells. Las caras inexpressivas portan la marca de la fatalitat. Dos d' ells riuhen; ben ajuntats, ab el bras d' un que descansa al coll de l' altre: es l' amistat cordial que 'ls enjoya la fesomia. Un altre mira al cel; jo dich: «qué hi buscarán al cel aquestos cegos?»...

¡Trista caravana del nostre poble desvalgut, que ho pot ser tot, y no es res! Mansa remada que lluyta á la menuda per conflictes mal plantejats que l' acaban d' estragar, dels que 'n surt ab derrotas que l' acaban d' amargar ó ab victorias ficticias que l' acaban d' enganyar!

Sotmés á tiranías irresponsables, no pren lo qu' es seu: la plena vida y la llibertat. S' acontenta am manifestacions gregarias, també irresponsables per por d' afrontar al enemich que s' aguanta á dalt perque l' aguantan els de baix. A la primavera y á la tardor venen fatídicament aquestas manifestacions de carrer, que devegadas sotraquejan una miqueta l' edifici secular ab el motí ó ab la guerra efímera. Y l' edifici s' equilibra, s' enforteix ab la sotragada, com la cadena apreta més fort la munyeca inflada pel geste impotent de rebelió.

Jo, al mes passat te convidava, poble, á una manifestació personal, responsable,—d' homes, no de munió invertebrada,—pera exigir la teva redempció per l' escola nova. Han respost uns quants amichs, els de sempre, perduts á la gran ciutat indiferenta. Demá, poble, te parlarán d' aixó mateix uns polítichs que 't demanarán el vot, y aquellas declamacions infladas t' escalfarán xorcamment, y picarás de mans, y votarás... El votar es també manifestació anónima. Després, te 'n tornarás á casa, com avuy, á covar la teva miseria, de la que no te n' han de redimir els qu' hagin elegit, si tu no 'ls hi obligas abans y cada día.

Pénsathi, poble. ¿A qué has anat avuy fins als peus de l' estatua del general Prim? Pensa que t' alaban la prudencia, l' *ordre admirable* ab que has

demanat.... lo que ningú sab. Quin cruixir de dents si la humil sollicitud del feble fos l' intimació justa del fort! Que la multitud se destrii en agrupació voluntaria d' homes responsables y conscients, y será forsa colossal Y no cal pas que 's converteixin en homes tots dotze, deu, vuyt mil manifestants... Bastará que una colla d' homes d' acció siguin homes d' abnegació; que 'l que parli y el que obri no sigui candidat á res. Ab uns quants centenars d' homes aixís, esclatará una forsa social que imposará l' evolució ó farà la revolució.

Ara... ja ha passat la manifestació: ventada de Mars.

TULP

XIFLADURAS

—¿Quánt val aquest quadro al oli?
—Tres duros... —Es bastant car...
¿Ne vol dos? —*¡Si no se 'l pintat!*...
—¿Qué? ¿Que no ho es de pintat?

*

—¡Ja s' ha declarat en Llebra!...
—¿Ab la Ramona? —No. En quiebra.

*

—¿Qué tal l' estrena del drama?
—¿L' estrena?... ¡Al cap me l han fet!
Varen demanar l' autor...
... y... ¡pafi! ¡vès quin xiribech!

J. MORET DE GRACIA

LA VEU DE LA SAVIA

La escena, al passeig de Gracia. Els qu' enrahonan son dos plátanos dels que la destal municipal ha deixat sense branques, ni fullas, ni cara ni ulls.

ARBEE PRIMER (*ab ira reconcentra-*

BALLANT L' «APACHE»

EN CAMBÓ:

—No tingas por, prenda, y cuydado ab arronsarte, que aquí no hi ha més manifestació que la meva.

da:—Ja ho veus cóm ens han posat... ¿Qué te 'n sembla d' aixó?

ARBRE SEGÓN (*molt candorosament*):—¿Qué sé jo, pobre de mí!.. Cert que 'ns han esmotxat d' una manera bárbara, pero en Tobella...

PRIMER (*furiós*):—No li diguis Tobella!.. Dígali Herodes dels arbres, Atila, Nerón, Carlos d' Espanya, Zapatero...

SEGÓN:—¿Oh!.. Donchs ell jura y perjura que tot aixó que 'ns ha fet, ens ho ha fet ab fi de bé. Diu que aixís, tallantnos las branca, augmentará el nostre vigor y millorará la nostra presencia.

PRIMER:—¿Sí?.. ¿Y tú te las creus aquestas falornias?..

SEGÓN:—¿Per qué no me las haig de creure? ¿Que vols dir que no son veritat?..

PRIMER (*agitantse com una «mimosa púdica»*):—¿No que no ho son!.. O si no, á n' aquestes qu' escampan aquestas guatllas ¿per qué no 'ls dius una cosa?

SEGÓN:—¿Quína?

PRIMER:—Quan els vejis, aconséllalshi que 's tallin els brassos, que s' escapsin el nas, que s' arrenquin las orellas...

SEGÓN:—¿Quína atrocitat!..

PRIMER:—¿Cóm, atrocitat?.. Al contrari!.. Un gran negoci, per ells. Fentho d' aquesta manera, creixerá el seu talent, s' augmentará la seva inteligencia y potser ab el temps arribarán á ser mónstruos de saber, genis, Dantes, Voltaires, Shakespeares, Renans, Victors Hugos...

SEGÓN (*escandalitzat*):—¿Vés, vés, ximple!..

PRIMER:—¿Ayay!.. Las lleys naturals han de ser aplicables á tothom. Si la teoría de l' espurgada y l' amputació es bona pera nosaltres, ¿per qué no ha de ser també bona per' ells?

SEGÓN:—Es que nosaltres som arbres...

PRIMER:—¿Y ells, qué?.. Garrofers, alzinassures!.. (*Cambiant de tó: ab molta suavitat*.) No siguis lila y déixat de jardineros municipals y de caborias ciutadanas. D' ensá que 'ls homes han fet tants descubriments y saben tantas cosas, tot lo del món va cap per vall.

SEGÓN:—No obstant; els técnichs asseguran que l' espurgada...

PRIMER (*tornantse á enfadar*):—¿Infelís!.. Ja veig que, si en lloch de ser arbre fossis home, serías lerrouxista. Tot t' ho empassas, tot t' ho creus. ¿Els técnichs!.. Escolta: ¿quins arbres son més bonichs? ¿Els dels passeigs ó 'ls dels boscos?

SEGÓN:—¿Vés!.. Els dels boscos.

PRIMER:—¿Y quins son més alts? ¿Y quins tenen més fullas? ¿Y quins se crían més gruixuts? ¿Y quins creixen més drets?

SEGÓN:—Els dels boscos.

PRIMER.—Donchs bé. ¿Quí 'ls espurga aquells? ¿Quí 'ls mutila las branca? ¿Quín Tobella 'ls martiritza? ¿Quín sabi 'ls va ab la cansó de que esquifintlos y deixantlos ab la trista espina dorsal serán més forts y més macos?..

SEGÓN:—Ab aixó tens rahó...

PRIMER:—¿Ho veus?.. Pels arbres, com per las personas, la vida més bonica y més sana es la de la llibertat, la de la independència. Si l' inhumá sistema que ab nosaltres s' ha seguit s' hagués empleat ab tots els arbres del món, ¿existirían aquestes maravellosos exemplars de la flora que per las sevas colossals proporcions son avuy l' admiració dels botánichs honrats?.. ¿Podrían els poetas parlar de

*esos árboles gigantes
que parecen arrogantes*

sostenir ab la seva copa la volta inmensa que cubreix la terra?..

SEGÓN (*convensut*):—Es cert, es cert...

ELS QUE SE 'N VAN

RUPERT CHAPI

Popularíssim compositor valenciá, autor de *La Tempestad*, *La Bruja*, *Música clásica*, *A casarse tocan*, *El puñao de rosas*, *El rey que rabió*, *Los lobos marinos* y moltas altrás obras, per tot arreu celebradas y aplaudidas. Fill d' humil familia, tota la seva fama la degué al seu talent y al seu geni. Morí á Madrid el día 25 del passat Mars.

PRIMER:—Donchs... no siguém tontos. Ja que se ens ha fet la picardía de tallarnos el brancám ab que 'ls anys ens havían adornat, venjemnos.

SEGÓN:—¿De quína manera?

PRIMER:—Deixant xasquejats als autors de la nostra desgracia. ¿Qué volen ells? ¿Qué esperan?.. ¿Que espurgats com estém brotém més?.. Donchs, llamemnos andana: ¡no brotém!

SEGÓN:—¿Vols dir?

PRIMER:—Es el millor cástich que se 'ls pot aplicar.

SEGÓN:—Com te sembli, donchs. No brotém.

PRIMER:—¿Júrah!..

SEGÓN:—Ho juro.

Pero ¡ay!.. Apenas acaban els dos plátanos de pronunciar aquest jurament, la savia, pujant impetuosa soca amunt, fa sortir, frescas y rialleras, las primeras fulletas.

Y es que la Naturalesa, més poderosa que 'ls arbres, que 'ls juraments y que 'ls jardineros municipals, salta, quan es l' hora, per damunt de tot, y fassin lo que fassin y diguin lo que diguin els destralers, s' obra pas y brota, brota, brota...

MATIAS BONAFÉ

Sobre l'affaire Futurisme

Un bon amic m'envía un número del *Charivari*, de París. ¿Per què serà? L'obro... *Futurisme et Primitivisme*... I com aquest nom de Futurisme es ja casi consubstancial am la méua persona d'escriptor, llegeixo àvidament. Se parla del Futurisme, tot just

nascut, d'en Marinetti. *Le Figaro*, *Le Temps*, *Le Journal des Débats*, en parlaren. Els corresponents de per tot arreu llansaren al món la gran notícia. A Madrid (qui segueix ignorant, segons sembla, les nostres coses catalanes), va arribar per conducte d'en Gómez Carrillo i l'Angel Guerra. Futurisme... Tal seria la fórmula d'un nou moment de l'art, més o menys breu, més o menys intens, més o menys... ridícul.

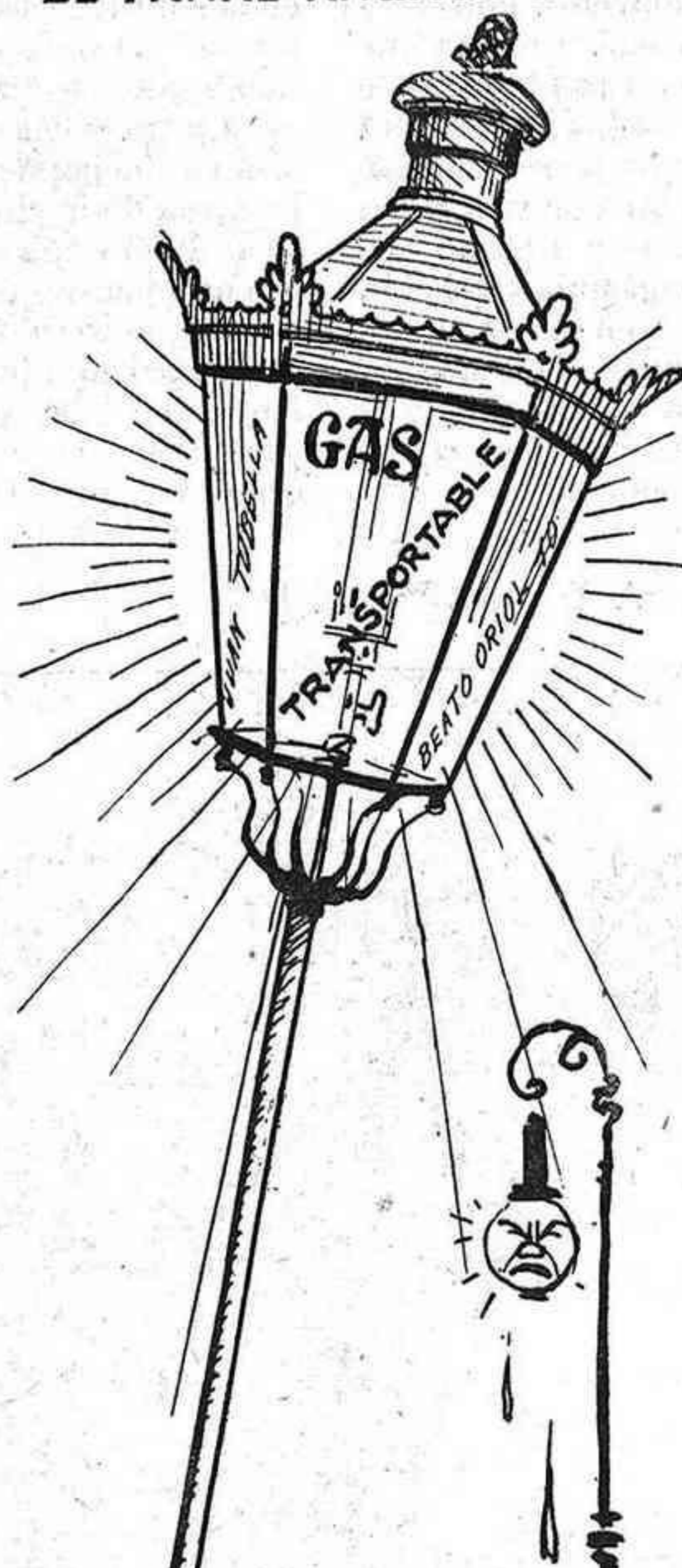
Està vist. El lloc de naixença de les coses es la primera condició de llur viabilitat. Pensem, am recança, que la nostra Catalunya, ont fa anys va esser inventat el Futurisme, no es encara, per més ciutat que sia, un centre d'expansió mundial. Caminem...

De totes maneres, no cal perdre de vista qu'aquest senyor Marinetti, a qui el seu futurisme està a punt de fer famós, ha pogut tenir, a París meteix, notícia del meu futurisme, perquè l'amic Marcel Robin, en el *Mercure de France* corresponent al passat desembre, publicava un article exposant amb acert els fonaments de la méua doctrina. Doctrina que, dit sia de pas, es en casi tot oposada a la del Sr. Marinetti. Pera que's vegi com, d'una sola paraula inspiradora conseqüències diametralment contraries poden esser tretes...

GABRIEL ALOMAR

EL FANAL ANUNCIADOR

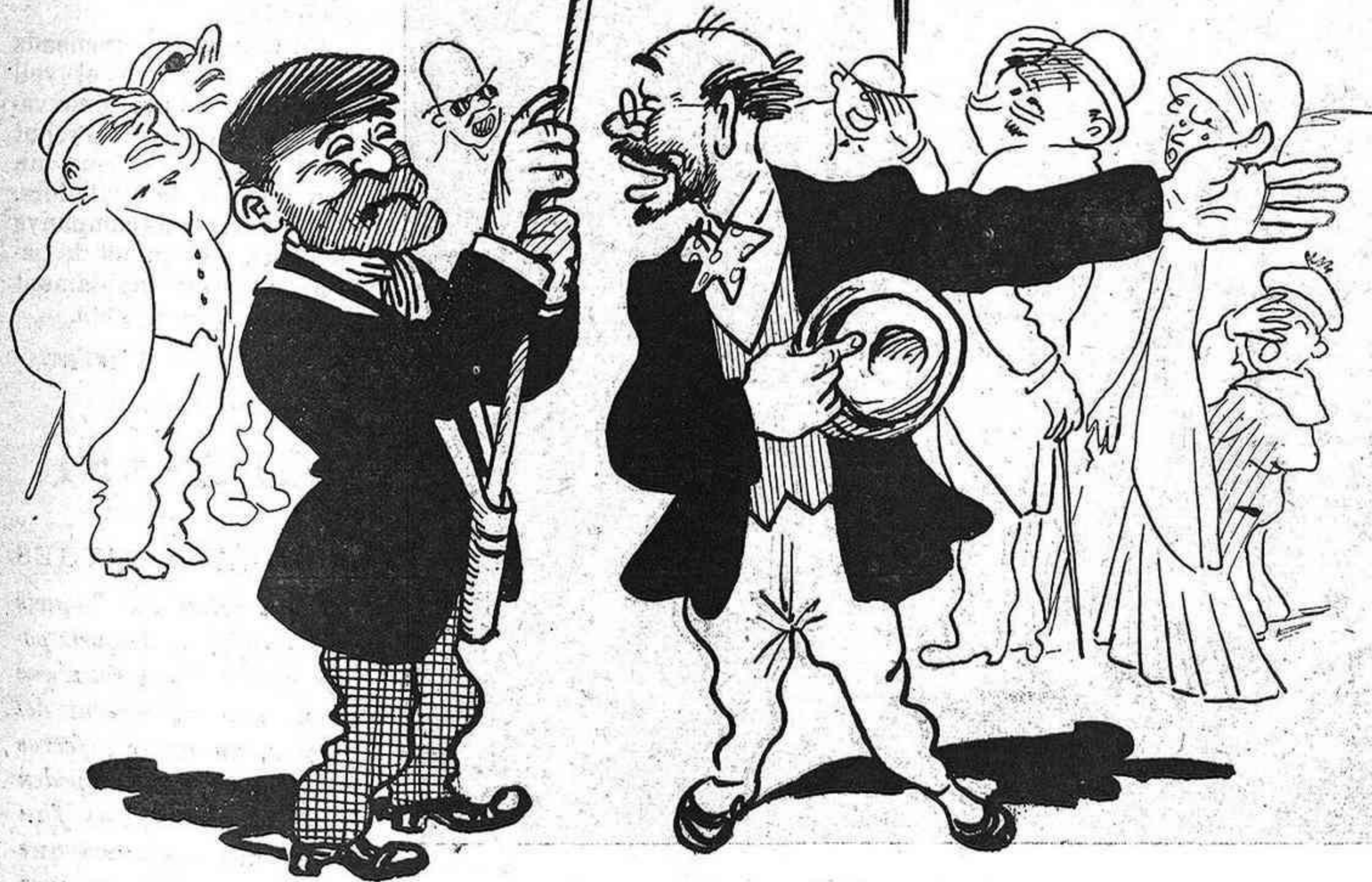
REIXAS Y FRONTERAS

Estém en plena campanya á favor dels presos y exilats per causas políticas. S' ha constituhit una Comissió executiva, s' han pres acorts importants, s' han organiscat funcions de benefici y s' ha demanat el concurs dels representants parlamentaris de la Solidaritat catalana... La campanya porta empena y promet remoure fundament la sentimentalitat del nostre poble.

Campanya de justicia es aquesta, pero que cal guanyar mitjansant un poderós esforç de sentimentalisme. Ha d'esser el sentiment, el cor, la forsa que obligui als governants á concedir l'amnistia reparadora. La justicia es serena, severa y freda, y 'l concepte extricte de la mateixa fóra insuficient pera posar en acció al poble. Es precis parlar al seu sentiment, á la seva generositat, á las sevas afeccions, pera que s' encengui la flama del entusiasme y s' aixequi el clamor imponent de la multitud.

S' han publicat aquests días estadísticas interessants dels ciutadans nostres que per Catalunya sofreixen persecució de la justicia. Hi ha tres presos, disset exilats y set processats. Se troban uns de rei-

UN VEHÍ DELS BARRIS DE LA REFORMA:

—Si li es igual, vinguis á passejar pel carrer de casa, qu' estém molt á las foscas.

xas endins, altres més enllà de la frontera, altres ab el cap acotxat sota l'espasa de Damocles. Potser alguns homes, d'ànima rígida y glacials, trobarán que no es pas greu la cosa, que no val pas la pena de promoure campanyas, que no hi ha pas motiu pera parlar de persecucions. Pero els que pensin un moment no més en la situació de més de vinticinch germans cayguts ó en perill de caure y 's fassin càrrech del dolor amarguíssim de l'ergástula y del exil, experimentarán l'impuls de córrer en el seu auxili, per dever de germanor y per sentiment d'humanitat.

¡La presó! ¡El desterro!.. Hi ha en ells amargors y tristesas que fereixen las ánimas y afebleixen els cossos llastimosament. La pietat popular s'ha con-

mogut sempre davant l'infortuni del que viu esclau en la solitud fosca de la presó y guayta á través dels ferros l'espectacle de la llibertat y de la vida; aquell home que ab las mans agafadas á la reixa mira ab vaga mirada las serenitats blavas del cel y del mar, ó la verda perspectiva del camp y las montanyas, ó l'extesa de la ciutat tumultuosa y remorosa, potser té al defora una esposa adolorida y uns fills plorosos que pensan en ell desde la llar desolada, potser té uns pares vellets que ploran al fill bondados perseguit per la injusta justicia dels homes. Aquell altre home que camina desorientat y concirós pels carrers extranys d'una ciutat forastera, ab el cor oprés y esquinsat per l'anyoransa de la dolça Cata-

lunya, potser se veu privat de provehir senmanalment ab el sou del seu treball el pá de casa seva, ó potser ha deixat allá lluny á l'esposa ab el ventre fructificant ó á la mare velleta y malalta que ja no veurá viva may més... La presó y l'exil son una abundosa font de llágrimas, son llochs de tortura silenciosa, son motiu de dramas punyents.

Per aixó es obra bellíssima la dels que s'esforan en obrir als captius las portas de la presó y als desterrats las portas de la patria. Si son sempre dignes d'auxili els que pateixen, quan més ho han d'esser en aquells cassos com el present en els quals la persecució té carácter polítich y la condemna ó el procés, en lloch d'esser estigma oprobios, es segell d'amor á un ideal.

Catalunya té comensada la batalla contra el vell régim. En las primeras valentas escomesas han rebut feridas greus ó lleus un bon nombre de lluytadors. Que tots els seus companys de causa y germans de patria acudeixin rápidamente en auxili dels cayguts.

WIFRET

GLOSARI

PROGRÉS A MITGES

Quan veiem un d'aquets pobles vells, un d'aquets pobles fills de bona casa que volen estar al corrent del progrés, am quatre filferros i quatre pals, i que no poden pagar el sereno, ens fan la mateixa compassió que aquelles senyores passives que porten un vestit de

LA BULLIDA DE LA SANCH

—Noys, quina xicota!... De bona gana li faria un home-natge.

—Donchs, mira que 'm sembla que ab la primera meytat ja s'accontentaria.

sedeta i s'han de cordar els enagos amunt per no ensenyar les miseries.

Hi ha poble d'aquets progressius que vivien bé amb el petroli i perquè allí aprop hi ha un xaragall, am l'aigua que saltironeja contenta d'anar criant molça i de reflectir quatre fulles, pensen que han d'aprofitar-la i que allò no és aigua, sinó que és força, i envien a cercar a un enginyer i l'enginyer hi posa un dinamo i en comptes del torrent donar alegria, com havia fet fins allavors, li fan fer llum, vulgues que no vlugues.

Hi ha poble que no té res que dir-se, ni amb els veïns ni amb ells mateixos; que dorm en pau i somia en pau; que no necessita comunicar-se ni que li comuniquin res; que té casals de color de mel i carrerons de color d'ombra, i campanars de color de sol, i parets prou solitaries per niar-hi les orenetes, que perquè han sentit dir a l'Adelanto que'l poble que no té filferros no entra al concert de les nacions, envien a cercar aquell enginyer i a la grogor dels casals, a la pell del campanar i a les esquerdes dels àbsids, després d'arrencarne l'eura, hi encasten unes xicres blanques i ja tenen progrés per viure.

Hi ha poble de quatre cases que d'una banda a l'altra poden cridar-se; que no han d'enviar a cercar mai el metge perquè sempre'l troben al cafè; que no han d'anar a casa l'apotecari perquè l'apotecari ja'ls visita; que no han de parlar amb el rector perquè'l rector ja'ls va a parlar a casa, i també, pel mateix motiu de l'enginyer i d'estar al corrent, posen telèfon en el poblet i el fan passar per sobre'ls pallers i omplen de cordills el mercat, i es queden tant satisfets.

Es queden tant satisfets, és veritat; però no hi ha res més trist que un poble que hi entri'l progrés a mitges: Els carrers són bruts com abans; no han tret el fanc, no han tret les roderes, els carreters segueixen renegant al peu d'una roda encastada, i en cambi lo que tenien de bò, aquells carrers plens de magestat, aquells grans murs respectats del temps, aquella serietat que donen els segles, tot queda com disfregat, amb aquelles eines encastades.

I si tinguessin llum, encara; i si sapiguessin que dir-se menos mal; però haveu vist res més dolorós que l'electricitat que no fa claror? Haveu vist res més ensopit que un telègraf que no parli? Un llumet elèctric en aquells carrers, aquell vidre mig entelat amb una cuca rogenca a dintre, és més tenebrós que una

À LA PLASSA DEL ANGEL

—¿Ja s' veu el mar, don Albert?

—Sí, senyor; un mar de plata. Figuris que aquestas dugas casas haurém de pagarlas á 24 pessetas el pam.

llantia d'oli; aquells platets blancs sobre'ls murs distreuen més que una enmascara; aquells pals, aquells pals terribles posats al mig del carrer, són com broces a l'ull del poble. I tot pera poguer-se alabar de que estan al corrent, que saben de lletra, que també ajuden a empenyer la roda del carro del progrés, que són fills de les llums, etz...

No! Tots aquets encastaments, aquets quatre plats i quatre filferros són eines de progressar, però no ho són el progrés. Aniran endavant o endarrera segons el modo que se'n serveixin. I fer malber coses sagrades pera posar-n'hi d'altres que no ho són, treure bellesa allà on n'hi hagi, sia de llum, sia de fosca, pera enquirbir-hi quincalleria; malmetre troços de vida, d'aquesta vida callada que tenen certs monuments, pera encastar-hi joguines noves; treure prestigi, treure poesia, treure records, treure historia... pera plantar-hi quatre pegats, encara que'ls pegats sien nous, això no és progrés ni ho ha estat mai: això és jugar a progressius, i el progrés no és fer la manilla.

No s'ha de tirar mai res a terra que no se sàpiga del cert que lo que s'hi posarà serà mellor. Hi ha pobles

que no han de parlar perquè parlant es comprometen. Són pobles pera anar-hi a escoltar: escoltar-hi tot un passat pera donar-nos dalit pera anar al pervindre, i aquells llumets i aquells pals i tota aquella terra no serveix de res i destorba.

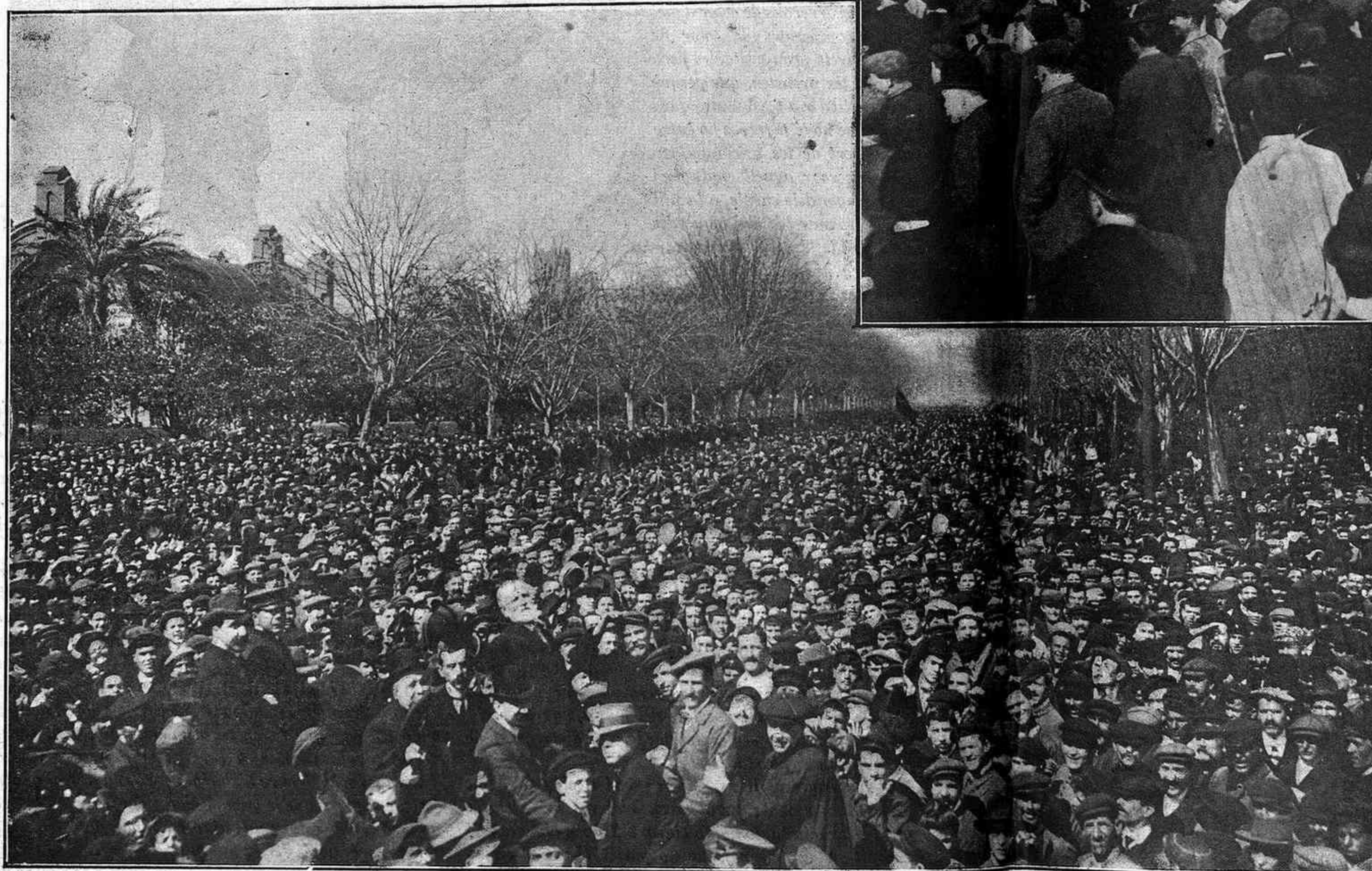
XABAU

LLIBRES

PER NO DESDIR, per Pere Aldavert.—Doném tant sols una ullada als títuls plens de pintoresca ciutadania: Amunt y crits.—Per fer Patria.—Las Clavegueras.—Las festas de la Mercé.—Los cinematógrafos.—Los barbers no poden dur espadanyas.—Si no pots passar, aprímat.—La regla de tres de l' Aulestia.—De mal dragar, com las serps.—No ho es una gavia paradora.—A lo tuyo tú.—Qué 'ls hi farem per darlos pler.—Aquest també seré curt.—Que tornin. Que tornin.—Una mica més y prou del viatge dels reys.—L' esperit de destrucció.—Ninch... ninch... dos quarts d' onze.—Ordeno y mando.—Diu... diu...—O ben tonrats ó ben llanuts.—La millor agulla de pit que te Barcelona.—Com si fossin Goliats.—Una ampolla d' aygua y una ampolla de ví.—Los carros d' allí y 'ls d' aquí.—Adeussiau.

Heus aquí els escrits d' aquest llibre, articles de crítica civilista, tots ells intencionats y tots ells vestits ab l' humorisme peculiar del mestre, veritables cròniques d' original observació y de comentari sempre justicier, alguna de las quals, com per exemple la titulada *Per fer Patria*, ha sigut extraordinàriament celebrada y discutida, lo que prova que á pesar de las malas volensas dels que 's cansan massa aviat dels nostres homes, treballant nit y dia per tirarlos de recó, del nostre home, del nostre Aldavert encare se 'n fa cas, y el cas que 's mereix.

Per no desdir ha escrit un altra obra 'l vibrant y incansable estilista catalá. Es un llibre ni més bó ni més dolent que 'ls millors sortits de la seva ploma. Per no desdir, donchs, han d' adquirirlo, no sols els seus constants llegidors, sinó tots els admiradors sincers de las lletres patrias.

La de Barcelona, al arribar al Parch.

LAS MANIFESTACIONES DEL PASAT DIUMENGE

La de Madrid, á la Castellana.

AMORÍOS Y TERNEZAS, per Francisco Gras y Elias.—Constituheix el primer volum de las *Obras Completas* y conté una serie de cansóns espanyolas, alegres y tendres á la vegada.

Prou coneguda es la firma del autor de *Romances de corte y villa*, pera que poguém estalviarnos el formalisme de una presentació innecessaria.

Á una inspiració fresca, uneix el poeta un popular sentiment, una galanura d' estil y una facilitat en versificar que 'l colocan á la talla dels bons romancers de tot temps.

Al revés dels de la majoria dels moderns conreadors de las musas, els versos del senyor Gras son essencialment optimistas, esclats de vida, de goig de viure, millor dit. Guitarras, bandurrias, ossets, panderos y castanyolas, vels'hi aquí lo que recorda el só de las sevas estrofas, la cadencia, el ritme de las sevas poesias. Al enterarse del *Preludi*, al llegidor ja li venen ganas d' exclamar: *Olé ya, ven-ga una copla!*... Y no 'n vulguin de coplas arrencadas en el llibre!

ALTRAS PUBLICACIONES REBUDAS:

Almanaque de «El Fusil» para 1909.—Calendari corresponent á enguany, publicat pel satíric setmanari madrileny que porta 'l mateix títol, formant un tomo de un centenar de planas, molts d' ellas ilustradas ab intenció verament fusilera.

Un bon home, Monóleg per Santiago Rusiñol.—Va esser estrenat ab brillant éxit el dia 12 del passat mes á Romea. És de bon efecte y no careix de cáustich bon humor que singularisa las millors obras del autor en el mateix género. Ha sigut editat per *La Escena Catalana*.

La familia Grill, per Lambert Escaler.—Joguina en un acte original. (Ja es un gran dó, catalá y original!) que va agradar molt al públich de Novetats, ahont durant la darrera temporada ha vingut representantse ab éxit un grapat de nits.

Contribución al estudio de la Tuberculosis Pseudo-Asmática, por el Dr. D. Eduardo Xalabarder y Serra.—Comunicació presentada al primer Congrés Nacional de la Tuberculosis celebrat l'any passat a Zaragoza. Acompanyan al follet alguns estudis radiogràfics.

Sindicato Musical de Catalunya.—D' aquesta entitat havem rebut dos documents importants: La *Memoria* de la tasca feta en 1908, y un atinat treball del Sr. Dini, sobre propaganda artística.

Barcelona Ilustrada.—Contestém afectuosos el saludo que 'ns transmet aquesta revista en son primer número.

La Política juzgada por los Políticos Es un recull de pensaments de infinitat d' autors, desde 'ls més burgesos als més socialistas, encaminat a propagar las teorías antipolíticas del modern sindicalisme. El llibre resulta interessantíssim y un veritable trágala pels directores de pobles de totes las tendencias. La obreta porta un ben escrit prólech de 'n Joseph Prat.

SEPT SCIENCIES

SONET

La dona que á n' á mí 'm té 'l cor robat
somriu ab una gracia temptadora
y té un mirar tan dols y apassionat
que l' ánima 'm captiva y enamora.

Degut á una felís casualitat
la veig cada matí á la mateixa hora
y al ésser l' un de l' altre al bell costat,
guaytant-nos fit á fit somrihem alhora.

Y aquí está tot. Després, 'nant caminant,
reparo poch á poch que 's vá allunyant
perdentse y confonent-se ab la gentada;

Mes ¡ay! ¿quín bell encant, quín dols encís
tenen aquell mirá y aquell somris
que 'm quedo alegre y trist á la vegada?

JOSEPH MONCLÚS

Á LA FIRA DE LLORER

—Jo ¡veu? voldria un ram ab poca fulla y molt tronch.
—¡Aixó ray!... Agafi un plátano del passeig de Gracia.

L' ESCLAT

—Ja brota, ja, la Primavera .. pero 'm sembla que, pera mí, no brota gayre.

TEATROS

PRINCIPAL

Dilluns passat tingué lloch, ab una bona entrada, el benefici del aplaudit jove actor Santiago Amorós, posant-se en escena el popular *Sherlock Holmes*.

—El diumenge de Rams serà 'l darrer dia de la present temporada, y 's representará, además del citat melodrama, la aixerida parodia del mateix que porta per títol *El detectiu Jeph-Roch-Homs* y es original de 'n Salvador Bonavía.

—A corre-cuyta, el dissapte de Gloria s' inaugurarà la temporada anomenada de primavera ab l' estrena de una nova comedia del gran satírich inglés Jones, *Els Mentiders*.

D' aquesta obra se 'n tenen inmillorables referencias, donchs se conta d' ella que, además d' estar á l' altura crítica de *Els Hipócrites*, té sobre totas las anteriors del autor, la ventatja de un admirable desenrotllo escénich.

Voldria serhi, per veureho.

LICEO

Els darrers concerts á cárrech de l' *Associació Musical* han tingut el dó de portar una mica més de públich. Veritat es que 'ls programás, sobretot el del últim, eran capassos de desveillar al més ensopit dels nostres flarmónichs.

Per lo que toca al seté, recordém ab sincera fruició las execucions de: el prólech de *La Divina Comedia*, de 'n Campo, composició inspirada, ab procediments moderns; la segona audició *El Camí*, de 'n Pahissa; la *Quarta*, de Schumann; *Psyché et Eros*, de César Franck; y del gran Wagner, *L' holandés errant* y *Siegfried-Idyll*.

L' octau y últim estava dedicat casi per complet á Wagner: *La Obertura del Vaixell Fantasma*, el preludi del *Parísifal*, el *Sigfried-Idyll*, els *Remors de la Selva* y el preludi dels *Mestres*, tot aixó va interpretarho l' orquesta de l' «Associació» ab una destresa y una perfecció notables. Va reproduhirse, además, el poemátich preludi de *La Divina Comedia*, qual composició junt ab dugas deliciosas melodías del mestre Lamothe, *L' adeu de les violetes* y *Prech de Madona Elisenda*, y l' esboç sinfónich *Catalonia* de l' Albeniz, varen entusiasmar de valent al auditori. Aquesta darrera, de sabor ben catalá y d' espléndida armoniació, va tenirse que repetir pera acallar els aplaudiments.

ROMEA

Segueix sa vía triomfal l' éxit d' *Isolats*, drama de la senyora Ventós.

Ens en alegrém.

—S' ha dit que deixan de formar part de la companyía la senyoreta Cazorla, en Viñas y en Casals.

Ho sentím.

—Durant la senmana que acabém de transcórrer no s' ha estrenat cap obra petita ni grossa.

Ho sentím.

—Está en ensaig un melodrama en cinch actes, original dels Srs. Ayné y Fuentes. Diuhen qu' es cosa bona.

Ens en alegrém.

NOVETATS

Dimars s' efectuá la darrera de la temporada hivernenca.

Menos mal que ab ella s' hagin acabat també el fret... y la fredor.

Per funció de despedida varen donar-se las dugas obras que més número de representacions han alcansat: *Foch nou* y *La gent d' ara*.

—Pera ahir, avuy, demá y passat demá, s' han anunciat quatre funcions d' ópera italiana, ab la base de: Mestre director, Perez Cabrero; tiple, Srta. Torres; y tenor, Sr. Iribarne.

La inauguració, donchs, d' aquesta curta serie de funcions haurá tingut lloch el dia 1 d' abril ab *Lohengrin*, de quina execució no podém parlar encare per falta de temps. Aquesta ópera s' alternará ab *La Bohème*, de 'n Puccini.

—La temporada dramática de primavera comensará el dissapte de la senmana entrant ab l' estrena del drama de 'n Pous Pagés, *Els Visionaris*. Companyía, la mateixa de 'n Gual... ab algunas baixas, donchs, segons se corre, deixan de formar part de la mateixa els actors Rojas, Villalonga, Rovira, Marinel·lo y Gimbernat.

ELDORADO

Com insinuarem en la ressenya anterior, ab un plé á vessar celebrá son benefici el dimars de la passada, la excelent primera actriu Concepció Catalá. En totas las obras que formavan el programa posá de manifest sas envejables facultats d' artista eminent, escoltant molts y merescuts aplausos. La darrera, que era estrena, es un

deliciós pas de comedia dels germans Quintero, en la que, tant la beneficiada com el Sr. Balaguer, van fer un treball exquisit plé de fina intenció y naturalitat.

Evidentment quedaren demostradas, el dimars, en aquest teatro, las moltas simpatías ab que conta á Barcelona la Srta. Catalá.

—Dimars d'aquesta 'l celebrá 'l primer actor Sr. Balaguer, ab las rioleras comedias *Los gansos del Capitolio* y *El Barón de Tronco-Verde*. Y ja toca á son terme la llarga y fructífera temporada de comedia castellana, que á nosaltres ens ha semblat tan curta, donchs ja es sabut que de las cosas bonas sempre sembla que n'hi hagi poch.

L. L. L.

LA PALMA Y LA NENA

—Cómprim una palma, mamal...
(diu la nena á n'els sis anys:)
Veu? Totas ne tenen una,
menos jo; jo no 'n tinch cap!...
Cómprim una palma, mamal...
Digui: ¿Me la vol comprar?...
—Y cóm la voldrás guarnida,
(li diu sa mare) veyám?—
Ella, alegrantse de sobte,
li respón ab un esclat:

LA PREMPSA DEL TRUST

—Me sembla, don Pau, qu' está vosté llegint al revés.

—Oh'... Aquesta mena de diaris, si un vol saber la veritat de lo que passa, han de llegirse així.

—¡Ben plena de cofitura
y ab un llas de setí blau!

Altre guarniment demana
la seva palma als dotze anys:
La confitura, allavoras,
no es pas lo que més li plau;
boy sent encare una nena,
vol semblar ja dona gran;
la seva ánima, á la vida
truca ab religiositat,
y el seu cosset li reclama
ja cuydados specials.

Allavoras, vol un llibre,
vol uns rosaris y uns guants,
un vestit, una corona
y un manto... pro blanch, tot blanch...

Als divuyt anys... ¡quíns desitjos
té la nena més extranysl...
Allavoras, á la palma,
no hi vol res de lo d' avans:
Ni sucre, ni confitura,
ni infantívols llassos blaus;
sa passió es molt més humana;
el seu somni, més daurat.
Allavoras vol un *novio*
jove, guapo y elegant
que rendit d' amor per ella
la dugui prompte al altar.

Després, un cop ja casada,
al sé al diumenge de Rams,
el seu amor conjumina
ab l' amor del primé infant.

Y aixís va guarnint la palma
un any darrera un altre any
ab las ilusions y adornos
més propis de cada edat.

Fins que arriba á la vellesa
y, perduts tots els encants,
ja no li queda altra palma
que la *palma* de la má

PEP LLAUNÉ

ESQUELLOTS

El diumenge de Pasqua, día 11,
se farà á Barcelona una capta pú-
blica pera aplegar recursos desti-
nats á aliviar la situació dels qui,
per causas políticas, sofreixen las
amarguras de la presó ó del des-
terro.

Coneixent LA ESQUELLA els
sentiments dels seus lectors, creu
inútil recomenalshi qu' en la mi-
da de las sevas forsas procurin
contribuhir al bon resultat d'
aquesta capta popular, únich me-
di, avuy, de demostrar als qui el
rigor de la llei manté entre rei-
xas ó més enllá de la frontera
que, mentres qui pot y deu ferho
gestiona el seu indult, els seus
germans no 'ls olvidan un mo-
ment ni 'ls abandonan á las ne-
gruras de la seva sort.

Ajudar als presos y desterrats
es fer obra de fraternitat y hon-
rar á Catalunya.

¡Lectors, tingueuho present
quan el diumenge de Pasqua pel
carrer os demanin el vostre gene-
rós concurs!

Un particular ha indicat al
Ajuntament la conveniencia de

que en las escuelas públicas s' hi ensenyin las Ordenansas municipals.

Molt ben pensat.

Nosaltres, ampliant l' idea, proposém que á la primera escola ahont s' estableixi aquesta ensenyansa, hi assisteixin els urbanos, els municipals y 'l propi senyor Arcalde, acompanyat dels ilustres regidors.

Que, en moltes ocasions, demostren estar tan dejuns de lo que diuen las referidas Ordenansas com els pobres noys als qui ara, molt acertadament, se vol felshi estudiar.

Passat el período de las vacas flacas, ha arribat pels propietaris dels edificis compresos en la Vía A el temps de las vacas grassas.

Tot alló de pagar l' Ajuntament el terreno á 10 pessetas el pam ja s' ha acabat.

Segons las valoracions últimament fetas, alguns solars s' han pagat á 16 y á 18 pessetas el pam.

Y d' alguns de ells, els situats á la plassa del Angel, entre 'l carrer de Basea y l' Argentería, s' ha arribat á donarse'n 24 pessetas.

24 pessetas el pam, d' unas casas situadas en un barri, si no completament mort, en estat de visible decadencial...

Tenia rahó aquell cego que l' altre día ho cantava:

Caballers y caballeras:
aixó d' aquest carrer nou
potser será un mal negoci,
mes no ho será per tothom.

Gracias al incansable zel del Noticiero de 'n Peris Mencheta, s' acaba d' introduhir en l' idioma castellá una reforma importantíssima.

«Hemos recibido ejemplares —d' u l' acreditat diari de la noche— de *En Joan dels miracles*, drama de Ignacio Iglesias; del paso de comedia *Un cop de vent*, de José Morató, y de la comedia de Santiago Rusiñol, *La Intelectual*.

»Del mérito de *ambas* obras nos ocupamos á raiz de sus respectivos estrenos.»

Ja ho han vist.

Avans, segons l' Academia Espanyola, *ambos* volía dir *dos*. Ara significa *tres*.

Així ho ha resolt el *Ciero*.

Y ordenantho el *Ciero*, no hi ha més remey que acatar-ho, encare que s' hi oposin *ambas* personas de la Santísima Trinitat.

¿Ja 'l saben el cas del carrer de Pom d' Or?

Una familia instalada en una casa de las que ab motíu de la obertura de la Vía A han d' anar á terra, no sabent, segons sembla, ahónt refugiarse, se negava terminantment á desembrassar el pis.

—Mireu que aném á comensar l' enderrocament—els deyan els encarregats dels treballs.

—Comenseu en bon' hora—contestavan els estadants:—Nosaltres no 'ns movém.

Y 'ls operaris els destaparen el sostre.

—Mireu que demá no podreu baixar al carrer.

—Ens es igual. Ens quedarem aquí.

Y 'ls varen destruir l' escala.

Resúm: que aquell barri ha *disfrutat* durant uns quants días d' un espectacle que no creyém que fassi gayre honor á la ciutat y que, quan menos, demostra qu' en l' assumpto de la Reforma hi ha bastant desgavell y no massa previsió.

UN QUE VOLDRÍA ENTRAR AL «ESCALAFÓN»

—Vaja, que no passan anys, per vosté... Sempre 'l veig tant jove y tant fresquet.

—No 'm comprometis, Pepa, ó sinó no me jubilarán may!

Perque, lo primer que se 'ls acudirá als lectors es aquesta pregunta:

¿Desde quán l' Ajuntament paga y pren possessió d' edificis qu' encare están ocupats?

La obligació del propietari, al cobrar, ¿no es entregar al comprador la casa lliure y desembrassada?

A nosaltres ens sembla que sí.

A la fira de la Rambla de Catalunya:

—¿Vol un palmó ben maco, senyoret?

—No; més m' estimo un ram de llorer? ¿Quánt val aquest?

—Mitja pesseta.

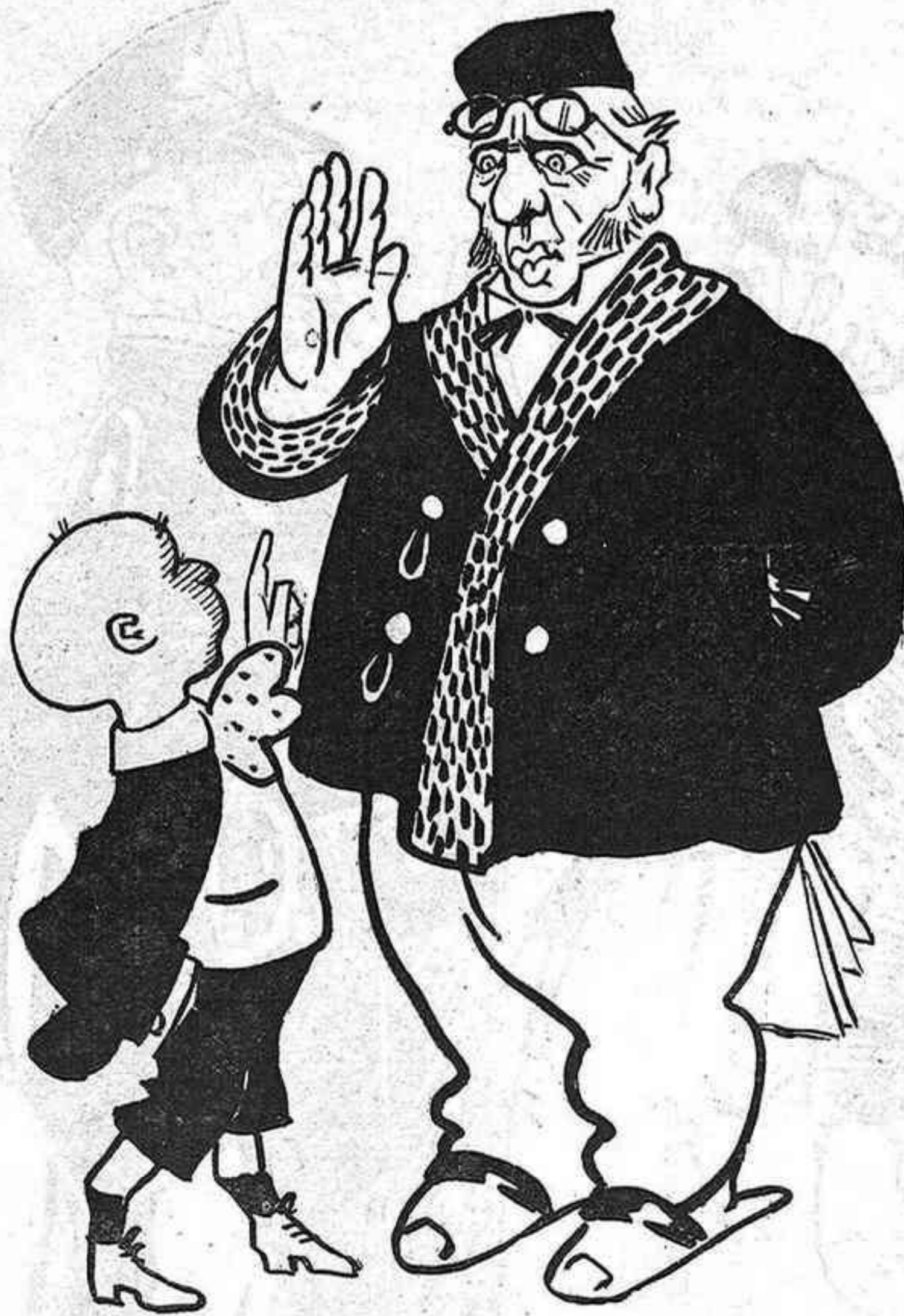
—¿Dos rals, aquest llorer!... De quan ensá va tant car?

—D' ensá d' aixó dels homenatjes!

¡Cóm las hi estiravan al pobre Jordi!

Al carrer del Duch de la Victoria, la policia hi ha descobert una casa de joch montada ab tots els refinaments del vici modern

NENS PRÁCTICHS

—¿Qué més t' estimas?... ¿Palmó ó ram?
—Segons... Veyám... ¿ahónt s' hi pot penjar més confitura?

El garito simulava una societat recreativa qualsevol y duya per nom *Lo Selecto*.

Bonich reclam que trasmetém á la Atracció de Forasters.

Quan al Extrangé ho sabrán,
¿qué dirán, de Barcelona?
¡Si *Lo Selecto* fa aixó,
ves lo que farà *La Escorial*!

Bé, ¿cóm quedém?...

¿Quánta gent hi havia á la manifestació del diumenge? Tothom hi era, tothom la va veure, y las opinions distan molt d' acordarse.

—¿Erau gaires?—varem preguntar á un lerrouxista acérrim.

—Cinquanta mil, al menos.

—¿Hi anava molta gent?—preguntem, més avall á un cambonista *enragé*.

—Sis ó set mil ánimas—ens contesta.

Al poch rato, un amich ens atura:

—¿Cóm ha anat aixó de la manifestació? ¿Quánts erau?...

Nosaltres, sense por d' equivocarla:

—De 5 mil á 60 mil personas.

L' amich Palaudarias ha tingut la passa; y després de fer llit un grapat de temps ha preguntat al metje:

—¿Com he pogut passar tants días sense menjar?

—Ay, ay ¿que no ho sab, que la febre alimenta?

Avuy que ja 's troba bó y té molta gana, está parlant ab la séva dona:

—Tot va tan car á la Boquería, que una no sab qué fer per menjar...

En Palaudarias, tranquilament:

—Fés febre, dóna, fés febre.

NOTAS DE CASA

El Centre Catalanista del Vendrell ha publicat el Cartell y bases pera 'l segon Concurs de llengua Catalana, quals exercicis de proba tindrán lloch en la referida vila el vinent 25 de Juliol, repartintse els premis, que son nou y la majoria d' ells en metálich, un dels días de la Festa Major.

Poden pendre part en dit Concurs tots els noys y noyas de las poblacions que figuran en aquell partit judicial y que per tot el mes de Juny s' inscriguin en el local social, Montserrat, número 2, Vendrell.

En el Saló del carrer de la Canuda, 81, tingué lloch el passat dissete una Audició de cant en la que hi prengueren part las sopranos senyoretas Klaskár, Badia de Brandia y Bau Bonaplata.

La Casa Guarro germans va donar el dilluns 29 en la seva Sala d' audicions Rambla de las Flors, 16 una sessió musical del Pianógrafa Victoria, primer á Espanya.

Commemorant el sisé aniversari de la seva fundació, el Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de la Industria celebrá el passat diumenge diferents festeigs y actes, que resultaren una hermosa ostentació de la vitalitat d' aquest Centre, un dels més simpáticos y ben organitzats de Barcelona.

Figurá com á primer número de las festas el repartiment entre personas necessitadas de 250 bonos de pa y arrós, dels quals la Junta tingué l' amabilitat d' enviárnosen dos pera que 'ls distribuissim.

Un observador que gosa de molta fama en l' estudi psicológich de las multituds ens deya l' altre día:

—¿Voleu saber si un home y una dona son casats de poch ó molt temps? Fixeuvos en la manera com baixan del tranvía:

El primer mes de casats, l' home fa parar el tranvía y baixant avans que la dona li ofereix la má, agafantla pel tou del bras en el moment del salt. El segon mes ja no li ofereix sino la má. En el tercer tan sols li diu: ¡cuidado, no caiguis! En el quart ja li diu: ¡Apa, cuyta, donal! Y en el quint l' home baixa per la dreta y la dòna per la esquerra.

El nano de casa es molt egoísta. L' altre día li deya sa mare:

—Ah, sí?... Es dir que t' has acabat tota la coca sense pensar ab el teu germanet?

—¿Que no hi he pensat?—respongué ell.—Sempre hi he estat pensant, mentres me la menjava... ¡Si tenía una por que m' hi atrapés!

SOLUCIONES

A LO INSERTAT EN EL ÚLTIM NUMERO

- 1.ª XARADA I.—*Ho-me o-pa-tia.*
- 2.ª ID. II.—*Mas-cá-ra.*
- 3.ª CONVERSA.—*Dinou.*
- 4.ª SINONIMIA.—*Rosa.*
- 5.ª NINOT NUMÉRICH.—*Mistela.*
- 6.ª TRIÁNGUL SILÁBICH.—*Europa—Roma—Pa.*
- 7.ª GEROGLÍFICH COMPRIMIT.—*Saldoni.*

Antoni López, editor, Rambla del Mity, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

La próxima semana aparecerá

JUANITA

LA PERFECTA COCINERA

POR

Carolina Gómez del Valle

Un tomo en 8.º Ptas. 2

APELES MESTRES

Odas Serenas y Novas Baladas

Un tomo, Ptas. 1

Estiuet de Sant Martí

Un tomo, Ptas. 1

Cants Intims

Un tomo, Ptas. 1

Pom de Cansóns

Un tomo, Ptas. 1

Idilis

Dos tomos, Ptas. 2

SANTIAGO RUSIÑOL

EDICIONS POPULARS

Anant pel món

El Mistic

Oracions (Agotada)

Fulls de la vida (id.)

Els Jocs Florals de Canprosa

El bon policia

Monolegs

La bona gent (Agotada)

Tartarin de Tarascó

El pati blau

El poble gris

La Mare

L'alegria que passa

La «Merienda» fraternal

L'Heroe

Llibertat!

La Fira de Neuilly

Els savis de Vilatrasta

L'auca del senyor Esteve

L'Hereu Escampa

En Tartarin als Alps

La Llei d'Herencia

Aucells de pas

La Intellectual

Preu de cada tomo, 1 pesseta

W. SHAKESPEARE

El marxant de Venecia

Un tomo en octau, Ptas. 1

H. J. WELLS

LA GUERRA EN EL AIRE

Un tomo en 8.º, Ptas. 1

La política

juzgada por los políticos

Un tomo, Ptas. 0'50

W. J. KRAFT

La aviación

y

El aeroplano

Un tomo en 8.º, Ptas. 3

EL HOGAR

Y

EL TRATO SOCIAL

ARTE DE EMBELLEGER LA VIDA

POR

LAURA GARCÍA DE GINER

Un tomo en 8.º, Ptas. 4 — En tela, Ptas. 5

PENSAMENTS

EN VERS

PER

ALBERT LLANAS

Ptas. 0'50

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certícat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

LA VEU DEL BON SENTIT
Y
LAS BUGADERAS LERROUXISTAS

—Sí; molta netedat pera la roba dels altres, pero ¿cóm dimontri no procuran primer rentarse la séva?